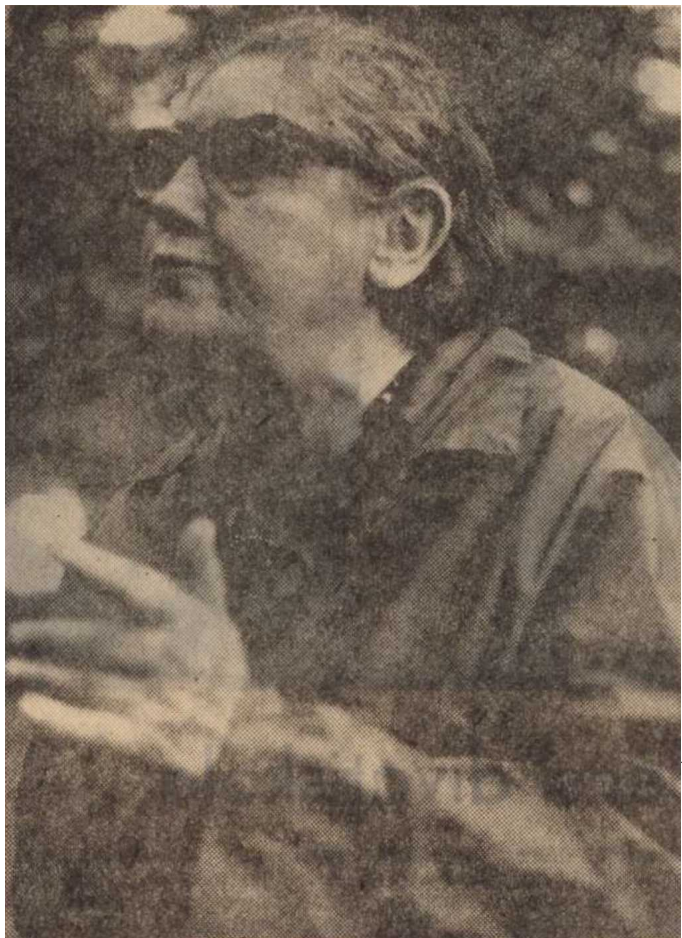

SZÁZ ÉV UTÁN A SZÜLŐHELYEN

Krúdy Gyula szülőházát Nyíregyházán márványtábla jelzi. Mostanában, a centenáriumba való készülődés lázában meglehetősen sok hírlapíró, irodalomtörténész, tanár, olvasott turista és a Krúdy-szekta (mert Krúdynak híveit, ismerőj nincsenek, csupán szektája, mint némelyek állítják), tehát mindezek gyakran benyitottak az olajfestékekkel védett kapun, hogy szemrevételezzék a szülőházat. Gondolom, a legtöbb esetben élénk kutyaugatás fogadta őket, mint e sorok íróját is, és a háztulajdonos szem-fül-orr-gége szakorvos vagy valamelyik megbízottja (az én esetemben sógornője) udvariassággal leplezett türelmetlenséggel elmagyarázta, hogy az a ház, ahol Krúdy született, az már nincs itt, mert lebontották az a hátsó traktus volt, ez itt magánház, orvosai rendelővel, és ha a látogatóknak nincs panasz, akkor beszélgethet még itt, ameddig a józsis megengedi. Minderről Krúdy Gyuláról is. Azonban róla itt információkat kapni lehetetlen.

Muzbekné Hartmann Lenke, a gyógyszerész lánya

Örökös hűvösséget okozó japán akácok állnak őrt ezen az utcán. Néhány száz méterrel, ha odább ballag a zarándok, a Sas köz után mindjárt egy falatozóba jut, melyet a helyi hagyomány Krúdy-kocsmának, Sas-kocsmának nevez, mert itt virágozott egykor az a vendéglátóipari létesítmény, ahol az ifjú Szindbád elő-elő fordult. A helyi hagyományt erősítő, egy kifőrt sasmadarat őriznek az italospole csücsén. Állítólag ez eredeti relikvia, a régi Sas-kocsmában is ugyanez a madár őrködött kiterjesztett szárnyal a fogyasztók álma fölött. Csak hát az őrtállás olyan feladat, mely szakmai ártalommal jár, kivált, ha a munkaadók nem gondoskodnak a munkaköri kötelesség miatt egyébként is mozdulatlan ságtól tartó ór tisztán tartásáról majdnem száz éven át. Közéledvén a centenárium, az illetékesek rádöbbenek, hogy a cégjelű szolgáló sást meglehetősen belepte a por, füst és egyéb mocok. Nosza, megmosdatták ultrás vízben, azóta is tiszta, tollai selymesek. Minderről beszámolt a Kelet-Magyarország, a Szabolcs-Szatmár megyei napilap Ultrasas című glosszája.

Dr. Papp Ágoston, a nyíregyházi Jósza András Múzeum közművelődési osztályvezetője aggodalmasan szortírozta a Krúdy-évforduló tiszteletére kiírt képzőművészeti pályázat anyagát. (A kiállítás az évforduló napján, október 21-én nyitották meg.) Egy nagyméretű olajfestményt mutat, közismert művész alkotása. Sziklatörmelekhez és tömött kispárnák-

hoz hasonló alakzatok váltakoznak rajta, az előtérben vörös esztendőalak, mint a sárga utat járó művész minden eddigi képén. Háttájján a cím: Asszonyok díja. — Nem tudom, hogy díjazták-e az asszonyok ezt a festményt — meléz dr. Papp Ágoston az akkurátus tojás-temperán. — Maga szerint van valami köze Krúdyhoz? A Krúdy emlékszóba-hoz vezet. A bejárat melletti falat egy helyi művész Krúdy-illusztrációjával díszítik. Egy öszegben vásárolta meg a múzeum tőle néhány esztendője ezt a sorozatot, több mint húszrészes. Egészen gyenge, linometszetnek álcázott színezett tusrajzok vagy papírmetszések. Ki tudja, hány esztendőig fogadják még az emlékszóba érkező látogatókat?

Magá az emlékszóba szomorkás hangulatú. Asszonyi Tamás domborművei, Vigh Tamás szobra idézi csupán méltón Krúdy szellemét. Továbbá a korai kiadások egy-egy példány, anyakönyvi beírások fotómásolatai, körkivágású vitrinablakok mögött. Van továbbá egy közepes portrészobor és egy rossz rajz Krúdyról. Még néhány bútor az utolsó lakásból, Óbudáról.

— Banner Lászlót, a Krúdy Gyula Gimnázium igazgatóját keressé, ha olyan intéz-

ményt akar látni Szabolcs-Szatmárban, ahol igazán őrzik az emléket. Vagy Ratkó Józsefet, a költőt, a nagykövét Krúdy-könyvtár igazgatóját! — ezt Kasza János tanácsolja, a megyei moziüzemi vállalat műsorosztály-vezetője.

Vállalata a Krúdy mozi épületében van. Ezt a mozi éppen tíz esztendője avatták. Kasza János kezdeményezésére közvéleménykutatást rendeztek, ki legyen az új, modern filmszínház névadója. Krúdyra esett a legtöbb szavazat, akinek abban az időben csupán a sóstói szálloda viselte a nevet megveszerte. Az ünnepélyes megnyitón Jancsó Miklós Csend és kiállítás című filmjét mutatták be. A rendező meghatottan szólt róla: jelképek éri ezt a tényt. Reméli, az évtizedekig tartó csend, elhallgatás, félremagyarázás, sznobéria után az eljövendő időkben kiáltás-erővel bizonyosodik meg minden magyar olvasó előtt, hogy Krúdy nem kódolva, nem inyenység, nem dekadencia, hanem a legnagyobbak közül való.

— A Potófi-év és az Ady-év azért ehhez képest aránytalanul hangosabb volt — jegyezte meg a hírlapíró.

Kasza János kaszaboló moziulatot tett a levegőbe. Alighanem maga is a Krúdy-hő-

A Szindbád-film ősbemutatóján a Krúdy-mozi előtt. Balról a harmadik Krúdy Zsuzsa, az író leánya, középen Latinovits Zoltán

Krúdy sóstói szobra

sök közül való. 1953 óta egyfolytában műsorosztály-vezető Szabolcs-Szatmár Moziüzemi Vállalatánál (épp 25 éve most októberben). Ez önmagában is valószerű, példátlan. Még működése elején felúnt neki egy bátoriatlan gimnazista, aki minden filmet megnézett, lehetőleg többször is. Elbeszélgetett vele, könyveket adott a kezébe, elmagyarázta neki, hogyan is lehet „filmszemmel” nézni. S a gimnazista látni kezdett. Ma Kósa Ferencnek hívják, a Tízezer nap, az Itélet, a Nincs idő, a Hőszakadás rendezője. (Az utóbbi filmben az Apa szerepét egy amatőr játszotta, Kasza János.)

Mi sem természetesebb, hogy az eddigi egyetlen Krúdy-műből készült mozifilm, Huszárik Zoltán Szindbádjának ősbemutatója is Nyíregyházán volt (71. október 20-án). Most 1978 októberében a moziüzemi vállalat KISZ-szervezete a centenárium és az időközben elhunyt főszereplő Latinovits Zoltán tiszteletére emléktáblát szereltetett volna elhelyezni a mozi falán. Egyszerű, iparilag vésett kőlapot. Az illetékesek nem engedélyezték állítólag, s állítólag a szóbeli indoklás valahogy így hangzott: Latinovitsnak semmi köze Nyíregyházához Krúdy ugyan nyíregyházi de ebben a moziiban soha nem járt. Minek a tábla, nem elég a homlokzaton a neve?

Elég. És főleg ég minden este a neonfény cégjelzés Krúdy felmagyított aláírása. (Kasza János terve alapján.)

Ratkó József költőt szeretjük volna meglekésni Nagy-kállóban, de erre nem volt mód, mert Nyírbátorban ta-

rító tevékenysége hirtelen, (fia, Imre herceg halála után) öncélú kegyetlenségbe csapott át, véli ez a markáns poéta, aki a tiszadobi árvaházban nevelkedett, nem messze Tiszadadától, ahol megtalálták a tiszaszilári Solymosi Eszter holttestét, s ennek alapján mentették fel végül is az eszlári zsidókat a vérvád alól: a Velencei-tó rajongója. Eötvös Károly harcos ügyvédekése alapján, amint azt Krúdy Gyula riportregényében megírta.

Sóstói fürdő a régi, ami természetesen szépségét illeti. A Krúdy-szálló fiatal, rokonszenves üzemeltető-helyettese, Törő János szabadkozott, hogy Krúdyt és az általa közölt vendéglátóipari eszményeket ugyan nem ismeri, de úgy tudja, hogy a centenáriumba „Krúdy-ételkülönlegességek” is készülnek a konyhán.

A sóstói parkban, Krúdy mellészobrá közelében Muzbek Lászlóné Hartmann Lenke nyugdíjas munkásasszony szintén szabadkozott, hogy ő semmit nem olvasott Krúdytól, de az édesapja ismerte személyesen az író. Az apa gyógyszerész volt a nyíregyházi 4-es huszároknál, „ezerlőfős lókörház parancsnoka”. Krúdy, ha hazalátogatott a székesfővárosból, „szerelett édesapámmal elborozgatni”.

Ez hihetően hangzott.

A. SZABÓ JÁNOS

Az író halotti anyakönyvi kivonata a Jósza András Múzeum emlékszóházában (FOTÓ: FASI LÁSZLÓ)

